

<https://www.unwomen.org/sites/default/files/2022-09/Policy-paper-Global-gendered-impacts-of-the-Ukraine-crisis-en.pdf>

3. Confronting the Crisis. OECD Economic Outlook, November 2022. URL <https://www.oecd.org/economic-outlook/november-2022>

4. Local and Global Economic Impacts of the War in Ukraine. World Bank, 2022. URL: <https://www.worldbank.org/en/events/2022/12/06/local-and-global-economic-impacts-of-the-war-in-ukraine>

УДК 339.944.2

Омельченко В.Я.,

д.е.н., професор, в.о. завідувача кафедри менеджменту і фінансів,

Омельченко Г.П.,

к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки та міжнародних економічних відносин

РОЗВИТОК ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В СИСТЕМІ МЕНЕДЖМЕНТУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Децентралізація та субсидіарність як базові принципи підвищення ефективності управління зовнішньоекономічною діяльністю створюють на локальному рівні умови для активізації транскордонного співробітництва (ТКС) як одного з інструментів регіонального розвитку України.

В останнє десятиліття активно формується мережа горизонтальних економічних, культурних, освітніх та наукових взаємозв'язків між прикордонними регіонами України та країнами ЄС, яка забезпечує взаємодію органів влади та місцевого самоврядування, бізнесу, університетів, наукових установ, організацій громадянського суспільства. Серед сприятливих чинників розвитку такої взаємодії варто виділити географічну близькість (близькість до кордонів країн ЄС – Польщі, Словаччини, Угорщини, Румунії), цільову довгострокову політику ЄС щодо макрорегіонів (макрорегіональна стратегія ЄС для Дунайського регіону, та перспективи створення Карпатського макрорегіону); організаційні можливості (досвід проектного менеджменту та реалізації ініціативу сфері ТКС, потенціала генцій регіонального розвитку; історичні та соціокультурні зв'язки, передусім західноукраїнських територій із європейськими країнами; науково-експертний потенціал; зовнішньополітичний та економічний вектор України (прагнення до інтеграції в євроатлантичний цивілізаційний простір).

Водночас перед прикордонними регіонами України постає низка цілей, які актуалізуються в контексті розвитку ТКС. Йдеться про створення та забезпечення розвитку організаційних форм ТКС, передусім єврорегіонів та європейських об'єднань територіального співробітництва (The European Grouping for Territorial Cooperation, далі – EGTC). Також важливу роль відіграє узгодженість та комплементарність цілей розвитку ТКС на загальнодержавному, регіональному та локальному рівнях, а також в системі менеджменту ЗЕД, що зумовлює узгодження цілей програм транскордонного співробітництва, стратегій регіонального розвитку в Україні та інклюзивний підхід до організації взаємодії в межах ТКС. Це посилить сумарний позитивний ефект від поєднання всіх програм розвитку.

Розвиток транскордонної, а також міжрегіональної співпраці на західному кордоні України доречно розглядати як один із механізмів імплементації Угоди про асоціацію України з ЄС та її практичної реалізації. Така співпраця сприятиме посиленню позитивного ефекту від євроінтеграції та розширенню кола її стейкхолдерів.

Окремо варто підкреслити, що актуальність проблем що розглядаються посилюється також з огляду на російську агресію проти України—транскордонні можливості Східної України обмежені поточним станом зовнішньополітичних відносин, наслідком чого стала зупинка діяльності та занепад низки євро регіонів, де представлені східноукраїнські області та невикористання останніми ТКС як інструменту регіонального розвитку.

Необхідно змінити існуючий підхід до сприйняття ТКС виключно як джерела залучення коштів. На противагу має бути впроваджений новий підхід, що передбачатиме сприйняття інструментів ТКС у контексті взаємно скоординованого співробітництва регіонів України та ЄС щодо динамізації розвитку транскордонних територій та впровадження європейських стандартів в управлінні, господарській сфері, ЗЕД, міжкультурній взаємодії. Основними результатами використання такого підходу є розширення переліку інструментів реалізації складових потенціалу розвитку прикордонних регіонів та сприяння реалізації євроінтеграційних прагнень України.

Серед перспективних напрямів оптимізації та посилення ТКС в Україні необхідно виділити наступні:

- забезпечення інклюзивності у сфері ТКС – високого ступеня участі місцевих підприємців та роботодавців та, зокрема, залучення науково-експертного потенціалу університетів і науково-дослідних установ до розвитку ТКС;
- узгодження цілей розвитку євро регіонів, EGTC із місцевими та регіональними стратегіями та програмами розвитку; координація місцевих та регіональних стратегій і програм розвитку із цілями, визначеними у Державній програмі розвитку транскордонного співробітництва на 2021–2027 рр. для досягнення синергетичного ефекту від їх впровадження;
- протидія згортанню державної підтримки ТКС, передусім завдяки подоланню несистемності механізму спів фінансування проектів та ініціатив ТКС;
- посилення конкурентоспроможності та ініціативності територіальних громад в рамках ТКС.

Таким чином, за умови реалізації необхідних організаційних заходів та удосконалення нормативно-правових засад, прикордонні регіони України зможуть реалізувати наявні можливості транскордонного та міжрегіонального співробітництва з метою розкриття свого внутрішнього потенціалу, коригування структурних деформацій, використання процесів взаємно скоординованого просторового планування розвитку та поглиблення соціальних, економічних та гуманітарних зв'язків між регіонами України та Європи.

Література:

1. Плани реалізації Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2021–2023 рр.

2. Закон України «Про транскордонне співробітництво». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-15>.
3. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2021–2027рр.»
4. Що являє собою макрорегіональна стратегія ЄС? URL: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/cooperate/macro_region_strategy/pdf/mrs_factsheet_uk.pdf
5. Синергія програм транскордонного співробітництва та стратегій регіонального розвитку в Україні / упоряд. Є. Романенко. Чернігів: Поліський фонд міжнародних та регіональних досліджень. 2018. – 92с
6. Удосконалення регіонального та місцевого стратегування соціально-економічного розвитку: аналіт. зап. НІСД. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-09/socialno-ekonomichnyi-rozvytok-1.pdf>
7. Драйвери розвитку економіки Західного регіону України: аналіт. зап. НІСД. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/regionalniy-rozvitok/drayveri-rozvitku-ekonomi-ki-zakhidnogo-regionu-ukraini>

УДК 339.972

Сарбаш С.М.,

здобувач ступеня «Доктор філософії» спеціальності «Міжнародні економічні відносини»

ТРАНСФОРМАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНИХ БЕЗПЕКОВИХ СИСТЕМ

Закінчення «холодної війни» стало поворотним моментом в процесі досліджень безпекових концепцій. Протягом тривалого часу теорія демократичного світу стверджувала, що ліберальні демократії не воюють одна з одною [3,6], а безпека окрім відсутності загроз політичного насильства та війни, являла системне впровадження політики сек'юритизації [7-9]. Факт того, що кілька національних держав на законних підставах зберігають за собою виняткове право мати ядерну зброю підтверджує глобальну монополію на легітимність. Після розпаду Радянського Союзу розпочався процес трансформації безпекових систем. Цьому періоду притаманні такі характеристики [1,4]:

- переорієнтування національної безпеки із суто військового підходу, на широкий порядок денний – економіку, навколишнє середовище, суспільство;
- сили глобалізації та взаємозалежності почали підривати домінування традиційних військових загроз між наддержавами, надаючи більшого значення внутрішньодержавним конфліктам;
- ослаблення національних кордонів інтернаціоналізували місцеві та регіональні загрози – від організованої злочинності, сепаратизму та релігійного екстремізму до економічних криз та епідемій, і розширила поле діяльності недержавних суб'єктів, таких як транснаціональні злочинні мережі та терористичні групи.

Сучасний світ стикається із безпрецедентним злиттям глобальних загроз та нестабільності в системі глобального безпекового простору. Авторитарні держави запроваджують все більш репресивну внутрішню та зовнішню політику. Той